

Α' ΜΕΡΟΣ

Θεματικές
Ενότητες &
Κριτήρια
Αξιολόγησης

8η Θεματική ενότητα | Διαφήμιση

Το κέρδος από τη διαφήμιση γίνεται ιδιωτικό κέρδος της επιχείρησης, ενώ το κόστος της διαφήμισης το φέρει το κοινωνικό σύνολο και σαν αύξηση του κόστους παραγωγής λόγω διαφημιστικών δαπανών αλλά και σαν χρησιμοποίηση παραγωγική πόρων (υλικών και ανθρώπων) σε μια κοινωνικά άχρηστη παραγωγική διαδικασία...

Θ. Λιανός
καθηγητής Πολιτικής οικονομίας

Ο ορισμός της έννοιας

Ως **διαφήμιση** ορίζεται η γνωστοποίηση στο ευρύ κοινό των ιδιοτήτων ενός προϊόντος, μιας υπηρεσίας, ακόμα κι ενός ανθρώπου, με απώτερο σκοπό να διαδοθεί η φήμη του και κατά συνέπεια να αποφέρει εμπορικό κέρδος ή οποιαδήποτε άλλη ωφέλεια. Πρόκειται, κατά πρώτο λόγο, για μια οικονομική τεχνική η οποία επιδιώκει να προσελκύσει την προσοχή του δέκτη, να προκαλέσει την ανάγκη απόκτησης του προϊόντος, να τον πείσει και τελικά να τον οδηγήσει στην αγορά του και ως τέτοια αξιολογείται. Διακρίνεται σε επιμέρους είδη με βάση το προβαλλόμενο αντικείμενο (εμπορική/ καταναλωτική, κοινωνική, πολιτική, πολιτιστική) ή με βάση το μέσο από το οποίο προωθείται (έντυπη, τηλεοπτική, ηλεκτρονική). Συνιστά κύρια εξέλιξη της βιομηχανοποιημένης καταναλωτικής κοινωνίας, όπου η μαζική παραγωγή προϊόντων χαμηλότερου κόστους ώθησε τις επιχειρήσεις στην αναζήτηση τεχνικών για αύξηση των κερδών τους. Η διαφήμιση, λοιπόν, ήλθε για να υπηρετήσει αυτή τη σκοπιμότητα διευρύνοντας το αγοραστικό κοινό.

Ο ρόλος της διαφήμισης

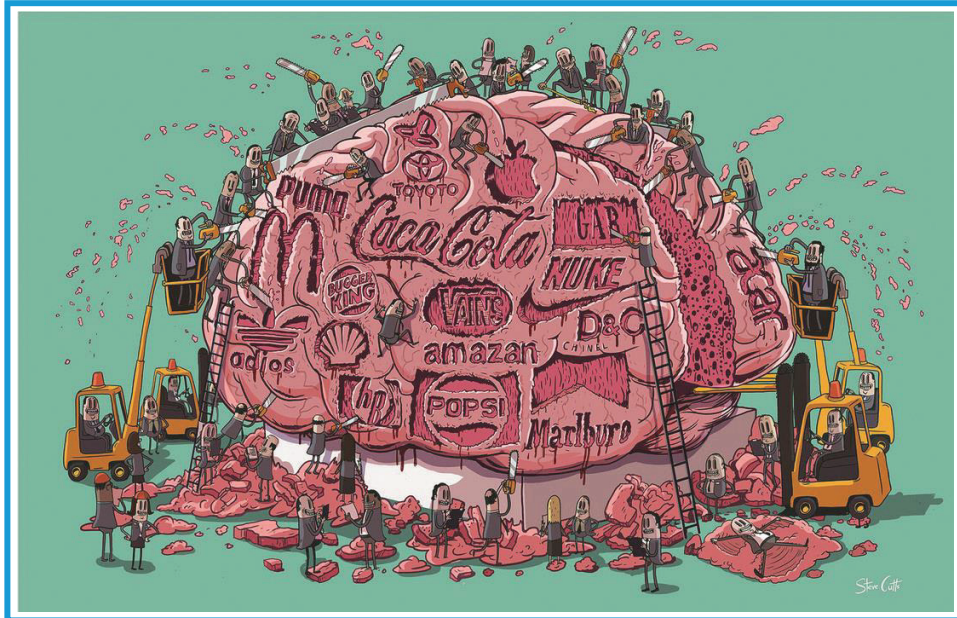
Η θετική διάσταση της διαφήμισης

- **Για τον καταναλωτή:** ενημέρωση για τα νέα προϊόντα και τις επιμέρους ιδιότητές τους, προσανατολισμός των αγορών του με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του, διευκόλυνση διάκρισης προϊόντων με παρεμφερείς ιδιότητες και εξοικονόμηση χρόνου.
- **Για τις επιχειρήσεις:** στήριξη της λειτουργίας τους, διεύρυνση του καταναλωτικού κοινού, ώθηση στον υγιή ανταγωνισμό, που επιτρέπει την εξυγίανση της οικονομίας και τη βελτίωση των παραγόμενων προϊόντων.
- **Για το ευρύτερο σύνολο:** εξασφάλιση θέσεων απασχόλησης, ενδυνάμωση της λειτουργίας των ΜΜΕ, κοινωνική ευαισθητοποίηση για ζητήματα που απασχολούν το σύνολο.

Η αρνητική διάσταση της διαφήμισης

- **Για τον καταναλωτή:**
 - Εξαπάτηση, δημιουργία πλασματικών αναγκών και χειραγώγηση σε συγκεκριμένες αγορές.
 - Εξώθηση στον μιμητισμό και την υιοθέτηση ενός ενιαίου καταναλωτικού μοντέλου που καταργεί την ιδιαίτερη προσωπικότητα του ατόμου.
 - Υποβολή σε έναν συναισθηματικό εκβιασμό και πρόκληση αισθήματος κατωτερότητας, επιβολή ψευδαίσθησης ελευθερίας και ευτυχίας, έξαρση του ατομικισμού.
 - Άμβλυση της κριτικής ικανότητας, κατασπατάληση πόρων σε περιττές αγορές.
- **Για τις επιχειρήσεις:**
 - Παραγκωνισμός των μικρών επιχειρήσεων, μονοπωλιακός έλεγχος της αγοράς από τις πολυεθνικές εταιρείες.
 - Αύξηση της τιμής των προϊόντων και μετατόπιση του κόστους στον καταναλωτή.

Κείμενο (β) πολυτροπικό

Εικόνα 2. Πηγή: <https://stevecutts.wordpress.com>

Κείμενο (γ) λογοτεχνικό

«Μαρκοβάλντο. Οι εποχές στην πόλη»

Ο Μαρκοβάλντο αποτελείται από είκοσι ιστορίες. Κάθε ιστορία ασχολείται με μια εποχή. Τα χαρακτηριστικά του πρωταγωνιστή διαγράφονται μόλις και μετά βίας: είναι ένας απλός ανθρωπάκος, κεφαλή μιας πολυμελούς οικογένειας, εργάζεται χειρωνακτικά ως αχθοφόρος σε μια εταιρία, είναι η τελευταία ενσάρκωση μιας σειράς αθώων φτωχοδιάβολων, με μια και μοναδική ιδιαιτερότητα: είναι ένας "Άνθρωπος της φύσης", ένας "Αγαθός Άγριος" εξόριστος σε μια βιομηχανική πόλη.

«Στις έξι το απόγευμα η πόλη έπεφτε στα χέρια των καταναλωτών. Ολόκληρη τη μέρα η μεγαλύτερη ενασχόληση του πληθυσμού ήταν η παραγωγή: παρήγαγαν καταναλωτικά αγαθά. Μία συγκεκριμένη ώρα, λες και γυρνούσε ένας διακόπτης, σταματούσαν την παραγωγή κι

εμπρός! Ρίχνονται όλοι στην κατανάλωση. Κάθε μέρα, σαν από ακατανίκητη παρόρμηση, μόλις και προλάβαιναν να εμφανιστούν στις ολόφωτες βιτρίνες τα κόκκινα κρεμασμένα σαλάμια, οι πύργοι από πορσελάνινα πιάτα που υψώνονταν ως το ταβάνι, τα τόπια των υφασμάτων που ξεδίπλωναν τις πτυχές τους σαν ουρές παγωνιών και να! Το καταναλωτικό πλήθος ορμούσε να διαλύσει, να ροκανίσει, να ψηλαφήσει, να κατακρεουργήσει. Μια ατελείωτη ουρά προχωρούσε έρποντας σ' όλα τα πεζοδρόμια και τις πόρτες, εκτεινόταν από όλες τις μεριές μπροστά στις γυάλινες πόρτες όλων των καταστημάτων και κινείτο με τις αγκωνιές των πάντων στα πλευρά των πάντων, σαν από αδιάκοπες παλινδρομήσεις εμβόλων. Καταναλώστε! Και έπιαναν τα εμπορεύματα, τα ξανάβαζαν στη θέση τους, τα ξανάπαιρναν και τα τραβούσαν ο ένας απ' τα χέρια του άλλου. Καταναλώστε! Και ανάγκαζαν τις χλομές πωλήτριες να σωριάζουν στους πάγκους ασπρόρουχα. Καταναλώστε! Και τα κουβάρια του χρωματιστού σπάγκου στριφογύριζαν σα σβούρες, τα φύλλα του λουδουδάτου χαρτιού φτεροκοπούσαν σαν πουλιά τυλίγοντας τα εμπορεύματα σε πακετάκια, τα πακετάκια σε πακέτα και τα πακέτα σε δέματα, το καθένα τους δεμένο με φιόγκο. Κι ύστερα δέματα, πακέτα, πακετάκια, τσάντες, τσαντάκια στριφογυρίζουν στριμωγμένα γύρω από το ταμείο, τα χέρια έψαχναν μες στις τσάντες αναζητώντας τα πορτοφόλια, τα δάχτυλα έψαχναν μες στα πορτοφόλια αναζητώντας ψιλά κι εκεί χαμηλά, μέσα σ' ένα δάσος από άγνωστα πόδια και πτυχές πανωφοριών, τα παιδιά, χωρίς κανένα πια χέρι να τα κρατάει, χάνονταν κι έβαζαν τα κλάματα.

Ένα τέτοιο απόγευμα ο Μαρκοβάλντο έβγαλε την οικογένειά του περίπατο. Μιας και δεν είχαν λεφτά, η διασκέδασή τους ήταν να βλέπουν τους άλλους να ψωνίζουν. Εξάλλου, όσο περισσότερο κυκλοφορεί το χρήμα, τόσο περισσότερο ελπίζει ο απένταρος: «Αργά ή γρήγορα κάποτε θα περάσει κι από τις δικές μου τσέπες». Όμως, στην οικογένεια του Μαρκοβάλντο ο μισθός ήταν λίγος και τα στόματα πολλά και, επιπλέον, είχαν να πληρώσουν χρέη και φόρους, έτσι

το χρήμα εξανεμιζόταν μόλις το έπιαναν στα χέρια τους. Ωστόσο, διασκέδαζαν χαζεύοντας, ιδίως κάνοντας βόλτες στο σούπερ μάρκετ.

Το σούπερ μάρκετ λειτουργούσε ως σελφ σέρβις. Είχε από κείνα τα καροτσάκια με τις ρόδες που μοιάζουν με σιδερένια καλάθια και κάθε πελάτης έσπρωχνε το καροτσάκι του και γέμιζε με όλα τα καλά του Θεού. Μόλις μπήκαν στο σούπερ μάρκετ, πήρε ένα καροτσάκι ο Μαρκοβάλντο, ένα η γυναίκα του κι από ένα τα τέσσερά τους παιδιά. Κι έτσι παρήλαυναν με τα καροτσάκια τους μπροστά τους, ανάμεσα σε πάγκους φορτωμένους από βουνά φαγώσιμα, δείχνοντας τα σαλάμια και τα τυριά και κατονομάζοντάς τα, λες και αναγνώριζαν ανάμεσα στο πλήθος πρόσωπα φίλων ή, τουλάχιστον, γνωστών.

- Μπαμπά, να το πάρουμε αυτό; Ρωτούσαν αδιάκοπα τα παιδιά.

- Όχι, μην τ' αγγίζετε, απαγορεύεται! έλεγε ο Μαρκοβάλντο έχοντας στο νου του ότι στο τέλος της περιήγησης τούς περίμενε η ταμίας για τον λογαριασμό.»

Ίταλο Καλβίνο, Ο Μαρκοβάλντο στο σούπερ μάρκετ, στο «Μαρκοβάλντο. Οι εποχές στην πόλη», Εκδόσεις Καστανιώτη, 1989

ΘΕΜΑΤΑ

A. Να αποδώσετε περιληπτικά σε 60 – 80 λέξεις τον τρόπο με τον οποίο αξιοποιεί η διαφήμιση τα κοινωνικά δίκτυα, σύμφωνα με το περιεχόμενο του μη λογοτεχνικού κειμένου (α).

Μονάδες 20

B.1. α. Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε τις παρακάτω προτάσεις, σύμφωνα με το κείμενο (α), σημειώνοντας τη λέξη **Σωστό** ή **Λάθος** σε καθεμία από αυτές. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με χωρία του κειμένου.

α. Ο κλάδος της διαφήμισης άρχισε να αξιοποιεί την τεχνολογία τα τελευταία χρόνια, με την κυριαρχία του διαδικτύου.

β. Για να θεωρηθεί μια διαφήμιση εύστοχη, αρκεί η πληροφόρηση του καταναλωτή για τα χαρακτηριστικά του προϊόντος.

γ. Η στοχευμένη διαφήμιση αντλεί πληροφορίες για τον εκάστοτε καταναλωτή από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

δ. Οι ιστοσελίδες συγκεντρώνουν τα προσωπικά στοιχεία χωρίς τη συγκατάθεση του χρήστη.

ε. Οι κινήσεις του χρήστη στον προσωπικό του λογαριασμό στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης αποτελούν αντικείμενο επεξεργασίας με στόχο την εξατομικευμένη προώθηση προϊόντων.

Μονάδες 10

B.2. α. Να εντοπίσετε ποιο είναι, κατά τη γνώμη σας, το θέμα που επιδιώκει να θίξει ο δημιουργός της εικόνας (κείμενο β) και ποια η πρόθεσή του; (80-100 λέξεις) Στη συνέχεια, να δώσετε ένα τίτλο με συνοπτική χρήση της γλώσσας.

Μονάδες 10

B.2. β. Να εντοπίσετε τον τρόπο ανάπτυξης της πέμπτης παραγράφου («Όμως οι ερευνητές... νέου πελάτη.») του κειμένου (α) και να εξηγήσετε τη λειτουργία της συγκεκριμένης επιλογής.

Μονάδες 5

B.3. α. Στην τρίτη παράγραφο («Με την επικράτηση...ο καταναλωτής στα social media») του κειμένου (α) να εντοπίσετε τρία (3) χωρία σε συνοπτική και να εξηγήσετε πώς επιδρούν στο ύφος της παραγράφου.

Μονάδες 5

B.3. β. «Ο αλγόριθμος εντάσσει τον πιθανό αγοραστή σε μια κατηγορία κάποιου παλαιότερου πελάτη που ήδη έχει πραγματοποιήσει αγορά.» Στην παραπάνω περίοδο του κειμένου να επισημάνετε αν η σύνταξη είναι ενεργητική ή παθητική και να τη μετατρέψετε στο αντίθετο είδος. Γιατί ο συγγραφέας επιλέγει τη συγκεκριμένη σύνταξη;

Μονάδες 5

13η Θεματική ενότητα | Ρατσισμός

Ρατσισμός... το μέγιστο μίσος για τον ελάχιστο λόγο.

Χέσσελ Α.

Προσδιορισμός των σχετικών εννοιών

Στερεότυπα: πρόκειται για αυθαίρετες γενικεύσεις και ευρέως διαδεδομένες αντιλήψεις σε σχέση με μια κατηγορία ανθρώπων που παρουσιάζουν ιδιαιτερότητες ή αποκλίνουν από την αναμενόμενη συμπεριφορά. Σχετίζονται με τη μονόπλευρη και επιλεκτική γνώση που εμφανίζεται ως αδιάσειστη. Τα στερεότυπα δεν αφορούν πάντα σε αρνητικούς προσδιορισμούς (π.χ. “Όλοι οι Έλληνες είναι φιλόξενοι”).

Προκαταλήψεις: είναι οι στάσεις που συνδέονται με την εκδήλωση δυσμένειας ή αρνητικής προδιάθεσης και οι οποίες δε βασίζονται σε αντικειμενικά δεδομένα και κριτήρια, αλλά σε προσωπικά συμφέροντα ή αβάσιμες στερεοτυπικές αντιλήψεις για μια κοινωνική ομάδα⁶.

Ρατσισμός: αφορά στη διάκριση σε ανώτερες και κατώτερες ομάδες και κατά συνέπεια στην αρνητική αντιμετώπιση ατόμων ή ομάδων λόγω της φυλής, της εθνικότητας, της καταγωγής τους ή άλλων προσδιοριστικών χαρακτηριστικών τους.

Στερεότυπα - Προκαταλήψεις

Μορφές στερεοτύπων

- **Έμφυλα στερεότυπα/σεξισμός:** ανισότητες και προκαθορισμένοι ρόλοι ανάμεσα στα δύο φύλα (γυναίκα - άντρα).
π.χ. “Οι γυναίκες είναι κακοί οδηγοί”.
“Οι άντρες δεν κλαίνε”.

- **Φυλετικά/ ρατσιστικά στερεότυπα:** διακρίσεις σχετικά με την εθνικότητα και το χρώμα δέρματος (υποτιμητική αντιμετώπιση έγχρωμων σε σχέση με τους λευκούς).
- **Στερεότυπα για την ηλικία:** αρνητικοί χαρακτηρισμοί για νέους και ηλικιωμένους.
π.χ. “Οι νέοι είναι ανώριμοι”.
“Οι γέροι είναι δύστροποι”.
- **Στερεότυπα για την εξωτερική εμφάνιση:** επικριτικά σχόλια για την εκκεντρική ενδυμασία, τη σωματική διάπλαση (ύψος, κιλά), το χρώμα μαλλιών, τη δερματοστιξία (=τατουάζ) κ.τ.λ.
π.χ. “Οι ξανθές δεν είναι έξυπνες”.
- **Στερεότυπα για το σεξουαλικό προσανατολισμό:** αρνητική αντιμετώπιση των ομοφυλόφιλων.
- **Στερεότυπα για τα επαγγέλματα:** διαχωρισμός σε ανώτερα και κατώτερα επαγγέλματα (π.χ. πνευματικά-χειρωνακτικά) ή απόδοση συγκεκριμένων χαρακτηρισμών σε ομάδες επαγγελματιών.
π.χ. “Οι ταξιτζήδες είναι αγενείς”.
- **Στερεότυπα για ΑμεΑ:** διακρίσεις για τα άτομα με αναπηρία ή ειδικές μαθησιακές ανάγκες.
π.χ. “Η αναπηρία σημαίνει ανικανότητα”.
- **Στερεότυπα για τα άτομα που πάσχουν από ψυχικές ασθένειες.**
- **Στερεότυπα για μειονοτικές ομάδες:** υποτιμητική στάση απέναντι σε ανέργους, φορείς του AIDS, αποφυλακισμένους κ.τ.λ.

Αιτίες ύπαρξης στερεοτύπων και προκαταλήψεων

- Δυσκολία διαχείρισης της διαφορετικότητας και της πολυπλοκότητας του κόσμου (του μη οικείου) που οδηγεί το άτομο σε κατηγοριοποιήσεις των συνανθρώπων του.
- Ανάγκη αποδοχής μέσω της απόκτησης κοινωνικής ταυτότητας και της ένταξης σε μια ομάδα όπου δίνεται έμφαση στις ομοιότητες μεταξύ των μελών της και στις διαφορές από τους άλλους.

⁶ Κοκκινάκη Φλώρα, Κοινωνική ψυχολογία, εκδόσεις Τυπωθήτω, 2005

Επιχειρήματα υπέρ της ευθανασίας	Επιχειρήματα κατά της ευθανασίας
<p>Ο σεβασμός στην ανεξαρτησία και στην ελευθερία επιλογής του ατόμου που αξιακά αναδεικνύεται σε υπέρτατη αρχή της σύγχρονης κοινωνίας. Ο ασθενής έχει δικαίωμα να τερματίσει τη ζωή του, όταν η κατάσταση της υγείας του υποβαθμίζει ραγδαία την ποιότητάς της κι ο ίδιος δεν απολαμβάνει χαρά και ευτυχία.</p>	<p>Το δικαίωμα της ελευθερίας επιλογής του ανθρώπου είναι υπέρτατης αξίας, αλλά έχει σημασία μόνο με δεδομένο τον σεβασμό στο αγαθό της ζωής. Το αναφαίρετο δικαίωμα της ζωής κατοχυρώνεται συνταγματικά και συνιστά κορυφαία ηθική και μεταφυσική επίτευξη.</p>
<p>Ο αλτρουισμός και ο ρεαλισμός που χαρακτηρίζουν τον ιατρό: όταν η συνέχιση της ζωής κρίνεται από τον ίδιο τον ασθενή πιο επώδυνη από τη λύτρωση του θανάτου, ο ιατρός έχει το ηθικό βάρος να σταθεί υπέρ της επιλογής του ασθενούς του.</p>	<p>Η αντιμετώπιση ασθενειών που στο παρελθόν θεωρούνταν ανίατες και αδιέξοδες, είναι πλέον πραγματικότητα. Κανείς δεν μπορεί να αμφισβητήσει το ενδεχόμενο ότι σε σύντομο χρονικό διάστημα θα επιλυθούν πολλά από τα προβλήματα που προκαλούν οδυνηρό πόνο σε πολλούς ασθενείς που τώρα βλέπουν ως μόνη διέξοδο την ευθανασία.</p>
<p>Ηθικά δε διαφοροποιείται το τελικό αποτέλεσμα στη διαδικασία της ευθανασίας από την αποδεκτή πλέον και νομοθετικά κατοχυρωμένη διακοπή της υποστηρικτικής θεραπευτικής αγωγής και της μηχανικής υποστήριξης.</p>	<p>Το δικαίωμα στην περίθαλψη είναι αναφαίρετο και αποτελεί υποχρέωση τόσο της Πολιτείας όσο και του περίγυρου του ασθενούς, αλλά και της ιατρικής κοινότητας να το εξασφαλίζουν ανεξαρτήτως ψυχικού ή οικονομικού κόστους.</p>

Οι πληροφορίες έχουν αντληθεί από δημοσίευση του Σέχα Μιχαήλ, αγγειοχειρουργού, ομότιμου Καθηγητή Πανεπιστημίου Αθηνών, επίτιμου Διευθυντή Αγγειοχειρουργικής Κλινικής ΥΓΕΙΑ.

Κριτήριο αξιολόγησης

Κείμενο (α) μη λογοτεχνικό

Επιστήμη και τεχνολογία: Υπηρεσία στην πρόοδο του ανθρώπου;

Με τη ραγδαία επιστημονική και τεχνολογική εξέλιξη τις τελευταίες δεκαετίες φουντώνουν και οι φωνές αυτών που εκφράζουν τις ανησυχίες τους ή ακόμα και τις αντιρρήσεις τους για το κατά πόσο όλη αυτή η επιστημονική γνώση και οι τεχνολογικές δυνατότητες τίθενται όντως στην υπηρεσία του ανθρώπου και συμβάλλουν στην ευρύτερη εξέλιξη -με την έννοια της προόδου- της ανθρωπότητας.

Η κύρια και σταθερή ανησυχία που εκφράζεται όλα αυτά τα χρόνια κατά της επιστημονικής γνώσης είναι ότι πολλές φορές αυτή μπορεί να χρησιμοποιηθεί με τέτοιο τρόπο, ώστε όχι απλώς να μην είναι ευεργετική για την ανθρωπότητα αλλά αντιθέτως να σπείρει τον όλεθρο. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτό της πυρηνικής ενέργειας. Αδιαμφισβήτητο αυτό σε επίπεδο διαπίστωσης ισχύει. Όντως πολλές φορές η επιστημονική γνώση μπορεί να χρησιμοποιηθεί με τέτοιο τρόπο, ώστε να αποτελέσει τροχοπέδη και πολλές φορές και οπισθοδρόμηση στη συνολική πρόοδο της ανθρώπινης Ιστορίας. Η θέση, λοιπόν, που ισχυρίζεται ότι πολλές φορές η επιστημονική γνώση μπορεί να χρησιμοποιηθεί, διοχετευθεί και εφαρμοσθεί πιθανόν καταστροφικά για τον Άνθρωπο, αντλεί την εγκυρότητά της από την ίδια την ιστορική πραγματικότητα. Είναι, δηλαδή, μια θέση που επαληθεύεται εμπειρικά, είναι ένα γεγονός. Το προκείμενο ζήτημα, όμως, είναι ποια στάση τηρούμε ως ανθρώπινη κοινότητα απέναντι σε αυτή τη γνώση, ακόμα και σε αυτή τη γνώση που είναι προφανές ότι δύναται να οδηγήσει υπό προϋποθέσεις και σε πολύ επικίνδυνα μονοπάτια για τον άνθρωπο. Πρέπει να την ελέγχουμε, να της θέτουμε όρια και αν ναι μέχρι ποιου σημείου;

Η επιστημονική γνώση αυτή καθαυτή, δεν είναι ως είθισται να λέγεται, ουδέτερη. Η ίδια η γνώση εξ ορισμού διανοίγει για τον άνθρωπο έναν ορίζοντα δυνατοτήτων και επιλογών και αυτό από μόνο του προσδίδει στη γνώση, ανεξαρτήτως χρήσης της, ένα όχι απλώς θετικό

B.3. α. Να αιτιολογήσετε τις παρακάτω εκφραστικές επιλογές των δύο συγγραφέων στα μη λογοτεχνικά κείμενα (α) και (β) σε σχέση με τον στόχο τους και το επικοινωνιακό αποτέλεσμα σε κάθε περίπτωση:

- i. Χρήση συνυποδηλωτικής γλώσσας: «Πολλές φορές βλασταίνει στο σήμερα. Μα άλλοτε οι καιροί φυλάνε -καθώς η γη τον σπόρο- τον λόγο τους κι όταν χρειαστεί, ξαναβλασταίνει και γίνεται δεντρί τετράψηλο κι ανθοφορεί, δένει καρπούς κι ωριμάζει» (1^η §, κείμενο α)
- ii. Χρήση εισαγωγικών: «πνευματικοί άνθρωποι» (1^η §, κείμενο β)

Μονάδες 8

B.3. β. Να αναγνωρίσετε τη συλλογιστική πορεία που ακολουθείται στον παρακάτω συλλογισμό και να τον αξιολογήσετε ως προς την ορθότητά του.

Η ευθύνη των πνευματικών ανθρώπων είναι σημαντική σε κάθε κοινωνία. Ο λογοτέχνης ως πνευματικός ταγός ενσταλάζει στις ανθρώπινες συνειδήσεις αξίες ηθικές. Άρα, ο λογοτέχνης φέρει σημαντικό μερίδιο ευθύνης για την ηθική και πνευματική ανύψωση της κοινωνίας.

Μονάδες 7

Γ. Το ποιητικό υποκείμενο εκφράζει την ανησυχία του ότι αν εγκαταλείψει την τέχνη της ποιήσεως θα κατηγορηθεί για αυτή την επιλογή. Για ποιους λόγους πιστεύει ότι θα συμβεί αυτό; Να απαντήσετε τεκμηριωμένα παραθέτοντας δύο κειμενικούς δείκτες. Συμφωνείτε ή διαφωνείτε με αυτή τη στάση ζωής που προβάλλεται μέσα από το ποίημα; (150-200 λέξεις)

Μονάδες 15

Δ. Ποια είναι, κατά τη γνώμη σας, τα χαρακτηριστικά που πρέπει να συγκροτούν τη φυσιογνωμία του επιστήμονα, του πολιτικού ή του καλλιτέχνη που δικαιούται τον τίτλο του «πνευματικού ανθρώπου»; Για ποιους λόγους σήμερα οι διανοούμενοι έχουν καταδικαστεί στη σιωπή; Να αναπτύξετε τις σκέψεις σας σε ένα αποδεικτικό δοκίμιο 350-400 λέξεων.

Μονάδες 30

Β' ΜΕΡΟΣ

**Ενδεικτικές
Απαντήσεις**

5η Θεματική ενότητα | **Ελεύθερος Χρόνος - Ψυχαγωγία - Διασκέδαση**

Κριτήριο Αξιολόγησης

σελ. 118 - 119

A. Η συγγραφέας αναλύει στο κείμενο την ανεκτίμητη αξία του ελεύθερου χρόνου για τον άνθρωπο. Ειδικότερα, επισημαίνει ότι το άτομο ανανεώνεται, καθώς εκτονώνεται από το καθημερινό άγχος, με αποτέλεσμα την αύξηση της αποδοτικότητας στην εργασία του. Παράλληλα, επιτυγχάνεται η ψυχική ευεξία και ηρεμία του, αφού αντλεί ικανοποίηση, και καλλιεργείται πνευματικά. Συνεπώς, η αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου συντελεί στην ποιοτική αναβάθμιση της ζωής του ανθρώπου. (63 λέξεις)

B.1. Οι συγγραφείς των δύο κειμένων εστιάζουν στο ζήτημα της αξιοποίησης του ελεύθερου χρόνου από αντίθετη οπτική. Από τη μία, η Δ. Λιόλιου στο πρώτο κείμενο τονίζει τα θετικά που μπορεί να αποκομίσει ο άνθρωπος μέσω της ψυχαγωγίας. Από την άλλη, ο Σ. Καργάκος αναλύει το πρόβλημα της σπατάλης του διαθέσιμου χρόνου και τους παράγοντες που το προκαλούν, δίνοντας μάλιστα έμφαση στη νέα γενιά.

B.2. α. Πρόθεση του συγγραφέα στην 4η§ είναι να ενημερώσει για τις αιτίες που οδηγούν στη λανθασμένη εκμετάλλευση του ελεύθερου χρόνου. Γι' αυτό αναπτύσσει την παράγραφο με τη μέθοδο της **αιτιολόγησης**, επισημαίνοντας πως η ιδιαίτερη ψυχοσύνθεση του ατόμου, η απροθυμία του να καταβάλει την ελάχιστη προσπάθεια και η αδυναμία

σωστής διαχείρισης του χρόνου ευθύνονται για τη στροφή στις μορφές νόθης ψυχαγωγίας. Λέξη-κλειδί που αποδεικνύει την αιτιολόγηση: **οφείλεται**.

B.2. β. Η 2η και η 3η § του κειμένου συνδέονται μεταξύ τους με τη διαρθρωτική λέξη **όμως**, που δηλώνει αντίθεση. Στην 2η παράγραφο ο συγγραφέας αναφέρει ότι σε θεωρητικό πλαίσιο οι άνθρωποι έχουν τη δυνατότητα να αποκομίσουν πολλαπλά οφέλη από τη δημιουργική αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου. Ωστόσο, στην 3η παράγραφο διαπιστώνει πως στην πραγματικότητα η πλειοψηφία κατασπαταλά τον διαθέσιμο χρόνο.

B.3. α.

- επωφελή αξιοποίηση του **-με σκληρούς αγώνες-** αποκτημένου ελεύθερου χρόνου [**διπλή παύλα** - 4η§]: απομονώνεται φράση που συμπληρώνει τα γραφόμενα, και θεωρείται σημαντική
- η πλειονότητα των μαθητών φροντίζει ν' **«αξιοποιεί»** τον ελεύθερο χρόνο βλέποντας τηλεόραση [**εισαγωγικά** - 5η§]: δηλώνει ειρωνεία σχετικά με τη μη δημιουργική εκμετάλλευση του ελεύθερου χρόνου από τους νέους
- ο δυναμισμός της νεολαίας (**όχι όλης βέβαια**) [**παρένθεση** - 5η§]: περικλείει φράση που συμπληρώνει το νόημα. Το περιεχόμενο της παρένθεσης απομονώνεται και δεν είναι αναγκαίο για την κατανόηση.

B.3. β. Ο συγγραφέας με τη χρήση **α' πληθυντικού ρηματικού προσώπου** προσδίδει οικειότητα και συλλογικότητα στο ύφος του κειμένου, αφού εντάσσει και τον εαυτό του στο σύνολο, και καθολικότητα στο ζήτημα της διαχείρισης του ελεύθερου χρόνου. Καθώς, μάλιστα, η παράγραφος λειτουργεί ως επίλογος του κειμένου, πρόθεση του συγγραφέα είναι να ευαισθητοποιήσει τον δέκτη για τη σπατάλη του ελεύθερου χρόνου και να τον παρακινήσει να στραφεί σε γνήσιες μορφές ψυχαγωγίας.

που είναι σε εξέλιξη. Τέλος, ο ρεαλισμός που αποδίδεται με την αναφορική γλώσσα «Κοίτα! Νάτος! Κάποιος έρχεται, έβγαλε... άραγε;» συνοδεύεται από έντονη χρήση των σημείων στίξης που τονίζουν με ενάργεια και σαφήνεια την ευτυχία της από αυτή την πρωτόγνωρη εμπειρία. Αναντίρρητα, η ανάγνωση του κειμένου μου προκαλεί ποικίλα συναισθήματα δεδομένου ότι οι Ολυμπιακοί αγώνες γεννήθηκαν στην πατρίδα μας. Μια αίσθηση περηφάνειας και θαυμασμού πλημμυρίζει τη σκέψη μου, καθώς το συγκεκριμένο έργο παραπέμπει στο αξιοθαύμαστο εγχείρημα της διοργάνωσης των Ολυμπιακών αγώνων του 2004 στη χώρα μας. Μια εμπειρία που συχνά μας περιγράφουν οι γονείς μας με νοσταλγία. (231 λέξεις)

Δ.

Κειμενικό είδος: Άρθρο.

Τίτλος.

Αφορμή από την επικαιρότητα.

Ύφος: τυπικό, επίσημο (γ' πρόσωπο) με στοιχεία προσωπικού τόνου.

Ο αθλητής ως θεματοφύλακας του αθλητικού ιδεώδους

Πρόλογος

Ο αθλητισμός αποτελεί μια αξία διαχρονική για κάθε εποχή και για κάθε κοινωνία, η οποία εκπληρώνει τη διττή ανάγκη του ανθρώπου για σωματική υγεία και ψυχική ευεξία. Πρόσφατα διεξήχθησαν οι Ολυμπιακοί αγώνες στο Πεκίνο παρά το πλήγμα της αναβολής τους το 2020 λόγω της κρίσης της πανδημίας. Ωστόσο, κρούσματα θετικών δειγμάτων ντόπινγκ που εντοπίστηκαν σε αθλητές παγκοσμίου κύρους και αναγνώρισης, εγείρουν τον προβληματισμό για το αν γίνονται στις μέρες μας σεβαστές οι αξίες του ευ αγωνίζεσθαι και του φίλαθλου πνεύματος. Στο παρόν άρθρο θα αναλυθεί το παραπάνω ζήτημα και θα διερευνηθούν τα ηθικά εφόδια του αθλητή.

Κύριο θέμα

Ζητούμενο (α): Προβληματισμός για το αν γίνονται σεβαστές οι αξίες του ευ αγωνίζεσθαι και του φίλαθλου πνεύματος (1§)

Είναι σεβαστές	Δεν είναι σεβαστές
Πολλοί αθλητές με πολύχρονη προετοιμασία και μεγάλη αυτοθυσία διεκδικούν τη νίκη με θεμιτά μέσα.	Παρατηρείται χρήση αναβολικών ουσιών και αλλοίωση του αγωνιστικού αποτελέσματος λόγω οικονομικών συμφερόντων.
Οι παραολυμπιονίκες αθλητές αποτελούν πρότυπο για κάθε αθλητή σε έναν αγώνα υπέρβασης πρώτα απ' όλα του εαυτού τους.	Κυριαρχεί η εμπορευματοποίηση του αθλητισμού, η μετατροπή του σε κερδοσκοπική επιχείρηση στην οποία εμπλέκονται και οι αθλητές και οι παράγοντες του αθλητισμού.
Οι φίλαθλοι επικροτούν και επιδοκιμάζουν τις προσπάθειες όλων των αθλητών από όλες τις χώρες του πλανήτη χωρίς εμπάθεια και μισαλλοδοξία.	Εκδηλώνονται περιστατικά βίας στα γήπεδα, μεταβάλλεται ο φίλαθλος σε οπαδό, υποδαυλίζονται ο φανατισμός και οι συγκρούσεις που θίγουν τις αξίες του αθλητικού ιδεώδους.

Ζητούμενο (β): Τα ηθικά εφόδια του αθλητή (1§)

- Αξιοπρέπεια, αυτοσεβασμός και σεβασμός στον συναθλητή και στους αθλητικούς κανόνες.
- Αίσθημα δικαίου και αξιοκρατίας στον τρόπο διεκδίκησης της νίκης.
- Αυτοπειθαρχία, ηθικοί φραγμοί και απαγκίστρωση από ευτελείς σκοπιμότητες (π.χ. υλικές απολαβές) που τον αποξενώνουν από την ουσία του αθλητισμού.